

POSUDEK

rigorózní práce **Mgr. Zuzany Kellové**, notářské koncipientky, Znojmo,
Fischerova 760/3 na téma

"Postup v řízení při předluženém dědictví"

v rozsahu 138 stran včetně obsahu, seznamu použité literatury a použitých předpisů, stanovisek a nálezů. Obsah je rozdělen do těchto statí: úvod, historický vývoj, pojem "předlužené dědictví", způsoby vyřízení předluženého dědictví, likvidace dědictví, rozvrh výtěžku, případy z praxe, závěr a anglické resumé.

V seznamu použité literatury na str. 135/136 není uvedena publikace "Notářský řád a řízení o dědictví", 4.vydání, nakladatelství C.H.Beck 2010, reagující na změny, k nimž v dané věci došlo zákonem č. 7/2009 Sb.

Ve stati pojednávající o právní úpravě po 2. světové válce do roku 1989 na str. 12 již v úvodní větě se v rozporu s nadpisem uvádí: "Po první světové válce", ačkoli podle obsahu výkladu se o takové časově vzdálené období nejedná. Bylo-li úmyslem autorky upozornit na právní úpravu likvidace dědictví bezprostředně předcházející té, která je v ustanoveních § 175t až § 175v nynějšího znění o.s.ř., bylo namístě připomenout téměř doslovnou formulaci ustanovení § 43 - 45 býv. not.ř. č. 95/1963 Sb. odpovídající současné právní úpravě. Už toto srovnání samo o sobě svědčí o zaostávání legislativy, když se téměř po padesáti letech má v praxi vystačit s právní úpravou neodpovídající hlubokým společensko-ekonomickým změnám po listopadu 1989.

Už tímto stavem věci se dají vysvětlit potíže a nejednotnost praxe v řízení o likvidaci dědictví, která v současné době není na rozdíl od minulosti něčím výjimečným.

Autorka si pro svou rigorózní práci zvolila sice velice aktuální téma, ale pro zpracování látky velice obtížné, které nelze ponechat bez kritických připomínek, jak dále uvedeno.

Pokud se v textu na str. 13 uvádí, že "V roce 1954 byl vydán zákon" nelze se s takovou zjednodušenou laickému vyjádření odpovídající dikcí spokojit. Ve vědecké práci, jakou je rigorózní práce, nelze ponechat čtenáře na pochybách, o jaký zákon tehdy šlo.

Tvrzení na str 19 v 6.ř. zdola o případnutí pojistného plnění z pojištění osoby zůstavitele, není-li obmyšlené osoby, osobám povolaným k dědění, není podmíněno tím, jak se takové osoby v řízení o dědictví zachovají, zda dědictví odmítnou či nikoli. Uvedený přechod pojistného plnění nemá s dědickým nástupnictvím, jak vzejde v řízení o dědictví, nic společného.

Na str. 20 autorka čtenáře přesvědčuje, že řízení o dědictví je jedním z nesporných řízení, ale další výklad tomu nesvědčí. Řízení, o které tu jde, je ovládáno zásadou vyhledávací nebo inkviziční. To znamená, že za objasnění skutkového stavu, potřebné k požadovanému rozhodnutí, nese odpovědnost soud, v daném případě notář, jako soudní komisař. Proces ovládaný vyšetřovací zásadou sice nevyklučuje povinnost účastníků uvádět rozhodné skutečnosti a nabízet důkazy, ale nespojuje tuto povinnost s procesními břemeny.

Autorka na str. 22 uvádí, že "do dědictví bude přihlášena pohledávka určitého věřitele, která podle dědiců není opodstatněná. A jelikož lze do pasiv dědictví zařadit jen takový dluh zůstavitele, který je mezi dědici nesporný, a který dědicové "uznali", dochází tímto ke vzniku sporu o zařazení takové pohledávky do pasiv dědictví." Mezi kým by o takový spor mohlo jít? Má-li autorka přitom na mysli spor mezi dědici a věřitelem, vyvolává tím pochybnosti o její znalosti právního řádu. V uvedeném stadiu dědického řízení není věřitel totiž účastníkem řízení, takže se jeho od dědiců odlišným názorem není třeba znepokojovat.

Jestliže se na téže straně věnované výkladu o soupisu aktiv a pasiv dědictví z ničeho nic odkazuje na ustanovení § 175k odst. 2 o.s.ř., nelze tuto skutečnost ponechat bez povšimnutí. O tom, že autorka zásadnímu rozdílu v postupu podle odst. 2 na jedné straně a podle odst. 3 na druhé straně v ustanovení § 175k o.s.ř. patřičný význam nepřikládá, svědčí i text na str. 23 v druhém odstavci.

Konvokace věřitelů podle § 175n o.s.ř. k návrhu dědiců není prostředkem k tomu, aby soudní komisař mohl "prošetřit (jak?) přihlášené pohledávky pro zařazení do pasiv dědictví" (str. 24 dole). Touto konvokací se sleduje výlučně zájem dědiců, aby se orientovali v tom, jak mají pohledávky věřitelů uspokojovat, aby se nedostali do rozporu s ustanovením § 471 odst.2 o.z. (str. 24 dole).

Tvrzení na str. 25, že "institut konvokace podle § 175n o.s.ř. vymezuje okruh osob, které vůči zůstaviteli uplatňují své pohledávky", nemá oporu v zá-

koně. Z cit. ustanovení ani z ustanovení § 471 odst. 2 o.z. nic takového neplyne. Věta s odkazem na ustanovení § 175y o.s.ř. nemá v dané souvislosti smysl.

Ke str. 26: Postup podle § 175l o.s.ř. je namístě pouze v případě, že smrtí zůstavitele zaniklo jeho manželství s pozůstalým manželem. Při vypořádání společného jmění manželů se přirozeně vychází ze stavu v době zániku manželství, ale co se týče toho, co některý z manželů do společného majetku vnesl, anebo toho, co z něho pro svůj oddělený majetek vyčerpал, nelze dát za pravdu tvrzení, že se to "bere samozřejmě ke dni zániku manželství". Bez bližšího vysvětlení nelze takové tvrzení akceptovat.

Bez povšimnutí nelze ponechat informaci na str. 50, že "soudní komisař nemá s veřejnými dražbami žádné zkušenosti a stejně tak jeho znalost občanského soudního řádu je mizivá".

Pro zpracování zvolené látky je příznačné, že autorka v některých místech vystupuje jako přísušnice nějaké skupiny, ponechávajíc přitom na čtenáři, aby se sám domyslel, o jakou skupinu přitom jde.

Stačí poukázat např. na tyto formulace (na str. 50 dole) "tento právní předpis nám .... znovelizoval i ustanovení", (na str. 51 shora) "odst. druhý ustanovení § 93 JŘN nám výslovně stanoví", (na str. 51 uprostřed) "toto ustanovení nám vymezovalo pravomocí". Jde jen o maiou ukázkou z posuzovaného textu.

V poslední větě na str. 53, že zánik zajištění při likvidaci zanikajících po-
hiedávek má spojitost s daty 1.1.2009, popř. 1.7.2009. Zánik zajištění uvede-

ných pohledávek nemá s těmito daty nic společného, je důsledkem akcesority zástavního práva a jiných způsobů zajištění závazků, což znamená, že zánikem pohledávky zanikají eo ipso i všechny způsoby jejího zajištění (srv. § 170 odst. 1 písm. a/ o.z.).

Na str. 54 se autorka distancuje od názoru, podle kterého by se měl věřitel přihlášený na výzvu podle § 175n o.s.ř. také přihlásit na výzvu podle § 175t odst. 2 o.s.ř., související s nařízením likvidace dědictví. Mezi zmíněnými výzvami je však zásadní rozdíl. Při konvokaci věřitelů podle § 175n o.s.ř. nepřihlášenému dědici nehrozí zánik jeho pohledávky na rozdíl od svolání věřitelů podle § 175t odst.2 o.s.ř. (§ 175v odst. 4 o.s.ř.). Nezáleží na tom, zda se na ni z výtěžku zpeněžení zůstavitelem zanechaného majetku nic nedostalo nebo zda o její existenci v době rozvrhu podstaty vinou věřitele samého nebylo nic známo.

Pokud jde o stavení běhu promlčecí lhůty zůstavitelova věřitele (str. 56), dochází k ní dnem přihlášení pohledávky na výzvu podle § 175t odst.2 o.s.ř. Případné přihlášení této pohledávky při konvokaci věřitelů podle § 175n o.s.ř. nelze považovat za řádné uplatnění pohledávky, na běh promlčecí lhůty to nemá žádný vliv.

Tvrzení na str. 56 o tom, že "soudní komisař musí posoudit oprávněnost a nároky jednotlivých věřitelů", že "soudní komisař musí tyto pohledávky zkoumat stejně, jako by je zkoumal soud ve sporném řízení", zůstává bez odpovědi na otázku, kde toto tvrzení má oporu v zákoně. V zákoně o konkursu a vyrovnání stejně jako v zákoně o insolvenční je pro takové zjišťování vyhrazeno tzv. přezkumné jednání, podle o.s.ř. je tomu vyhrazeno rozvrhové jednání

(§ 337 an, § 338 zb o.s.ř.). V kontextu tří ustanovení o likvidaci dědictví nic takového uvedeno není, což však neznamená, že by se soudní komisař bez zjištění stanovisek účastníků a provedení případných důkazů mohl před svým rozhodnutím obejít.

Na str. 65 v druhém odstavci se opakovaně mluví o "rozestavěné stavbě". S tímto pojmem se v právním řádu nepracuje. V souladu s ustanovením § 27 písm. l zák.č. 344/1992 Sb. má v dané spojitosti své místo "rozestavěná budova", jako terminus technicus.

O terminologickou laxnost podobně jako v předchozím případě jde při zmínce na str. 65 o "požáru v nemovitosti". Výraz "nemovitost" slouží k označení druhu věcí, ale nemůže sloužit k označení jednotlivé věci z této skupiny. Kdyby např. v kontextu listiny o kupní smlouvě bylo uvedeno, že se prodává nemovitost čp. 178 v ...., byl by takový právní úkon absolutně neplatný pro neurčitost (srv. §37 odst.1 o.z.).

Nelze s autorkou souhlasit, jak se uvádí na str. 67, že upozornění dražebních věřitelů je nadbytečné. Od věřitelů, kteří se sice již přihlásili, se totiž očekává odpověď na otázku, zda požadují, aby pohledávky z výtěžku prodeje byly uspokojeny, anebo zda souhlasí, že vydražitel jim odpovídající dluhy by měl převzít, když nemovitost zůstane i nadále zatížena uvedenými závadami.

Beze zmínky nelze ponechat argotické vyjadřování "zavkladovat" na str. 95. O beletristické vyjadřování jde také ve větě, že "ten, kdo kupuje, kupuje v naději, že kupuje výhodně". Závěr na str. 126 není, jak bývá zvykem zhodnocením současné právní úpravy a námětem na jejich legislativní řešení, ale je pouhou obecnou rekapitulací obsahu práce.

K práci mám sice připomínky, jak shora uvedeno, které by však neměly převážít pozitiva v podobě autorčiny otevřenosti a zaujetí pro obor, v němž pracuje. Nelze jí upřít snahu vyrovnat se s obtížnými případy likvidace dědictví. Neměl by uniknout pozornosti ani autorčin poznatek, o němž je řeč v úvodní kapitole práce, že "právní úprava likvidace dědictví není zcela dostatečná", že "si v mnohém dokonce odporuje", že "řada soudních komisařů pod hrozbou provádění likvidace dědictví uměle zvyšuje cenu dědictví, aby se tímto způsobu skončení dědického řízení vyhnula", že "ani zák.č. 7/2009 Sb. nepřinesl v tomto ohledu zlepšení".

Nelze přehlédnout snahu autorky vypořádat se s obtížemi, které působí starosti i osvědčeným autorům odborných publikací, např. Muzikář L. v článku "Likvidace dědictví" v časopisu Ad notam č. 4/2010 str. 8 an.

I když některé nepřesnosti nebo nesprávnosti nelze ponechat bez povšimnutí, nemělo by to bránit pohledu na práci jako na celek, upozorňující na legislativou opomíjenou problematiku. Právní úprava v daném směru ustrnula na stavu z doby před padesáti lety, kdy o podnikání fyzických osob a o rozvinutém bankovním úvěrování, o jaké jde v současné době, nebylo ani potuchy.

Pro zaujetí, s jakým autorka přistoupila k zvládnutí nesnadného úkolu a její nepřikrášlovaný pohled na věc, jaká vskutku je, si podle mého názoru zaslouží pochvalu, která svým způsobem zastírá vytýkané nedostatky.

Navrhuji, aby autorka byla přizvána k obhajobě své rigorózní práce.

V Praze dne 2.5.2011

Doc. JUDr. Jiří Mikeš